ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

1. Εισαγωγή

1.1. Προκειμένου να διευκρινιστεί το νομικό πλαίσιο, τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία, καθώς και το περιεχόμενο των ερωτημάτων που υπέβαλε το College van Beroep voor het Bedrijfsleven στην παρούσα υπόθεση 327/82, παραθέτω, πρώτον, το σχετικό εισαγωγικό μέρος της εκθέσεως για την επ' ακροατηρίου συζήτηση:

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού 805/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72), η διαφορά μεταξύ της τιμής των προϊόντων στα οποία αναφέρεται ο κανονισμός αυτός στη διεθνή αγορά και στην Κοινότητα μπορεί να καλυφθεί από επιστροφή λόγω εξαγωγής. Την επιστροφή αυτή καθόρισε ο κανονισμός 2787/81 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 1981 (ΕΕ L 271, σ. 44), ο οποίος περιλαμβάνει παράρτημα με κατάλογο των προϊόντων για την εξαγωγή των οποίων χορηγείται επιστροφή.

Στον κατάλογο αυτό περιλαμβάνεται, στην κλάση «ex 02.01 A II» του κοινού δασμολογίου, η ένδειξη «κρέατα βοοειδών: α) νωπά ή διατηρημένα δι' απλής ψύξεως: ...· 4. έτερα: ... 66) τεμάχια αποστεωμένα εξαιρέσει του κοιλιακού τοιχώματος και του ταρσού, κάθε τεμάχιο συσκευασμένο μεμονωμένα».

Η εταιρεία Ekro BV Vee- en Vleeshandel (στο εξής Ekro), με έδρα το Apeldoorn, δήλωσε, στις 23 Οκτωβρίου και 6 Νοεμβρίου 1981, στην υπηρεσία εισπράξεως δασμών και ειδικών φόρων καταναλώσεως του Bergh ότι προτίθεται να εξαγάγει στην Πόλη του Βατικανού δύο φορτία από 2 380 και 2 062 κιλά κρέατος, τα οποία η ίδια περιέγραψε ως «αποστεωμένα τεμάχια μόσχου, λοιπά, κατεψυγμένα, εκτός από τα κοιλιακά τοιχώματα και τους ταρσούς, κάθε τεμάχιο συσκευασμένο χωριστά». Η εταιρεία ζήτησε τη χορήγηση επιστροφών λόγω εξαγωγής των δύο αυτών φορτίων κρέατος.

Κάθε φορτίο περιείχε, κυρίως, τεμάχια στήθους, που περιλάμβαναν επίσης ένα τεμάχιο κρέατος κομμένο σε σχήμα πιστολιού, το οποίο αμφισβητείται, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, αν πρέπει να θεωρηθεί ως «κοιλιακό τοίχωμα». Το συνολικό βάρος των τεμαχίων στήθους ανερχόταν σε 1 156 κιλά, από τα οποία 201 κιλά αποτελούνταν από τα προαναφερθέντα τεμάχια, τεμαχισμένα σε σχήμα πιστολιού, των οποίων αμφισβητείται ο χαρακτηρισμός.

Ο Produktschap voor Vee en Vlees του Rijswijk αρνήθηκε να χορηγήσει στην Ekro τις επιστροφές λόγω εξαγωγής των 1 156 κιλών στήθους.

Η Ekro προσέφυγε στο College van Beroep voor het Bedrijfsleven κατά της αρνήσεως αυτής.

Στο πλαίσιο της διαφοράς αυτής, οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν κατ' αρχάς ως προς το αν τα προαναφερθέντα τεμάχια τα κομμένα σε σχήμα πιστολιού πρέπει να θεωρηθούν ως «κοιλιακό τοίχωμα». Ο Produktschap voor Vee en Vlees απαντά καταφατικά και θεωρεί ότι ως κοιλιακό τοίχωμα πρέπει να θεωρηθεί

1 — Μετάφραση από τα ολλανδικά.

το κάτω μέρος των οσφυϊκών και οπίσθιων θωρακικών μηρών που βρίσκεται μεταξύ της ωμοπλάτης και του οπίσθιου τεταρτημορίου του μόσχου. Η Ekro απαντά αρνητικά θεωρώντας ότι ως κοιλιακό τοίχωμα πρέπει να θεωρηθεί το κάτω μέρος των οσφυϊκών και οπίσθιων θωρακικών μοιρών που αποτελεί μέρος του οπίσθιου τεταρτημορίου και περιλαμβάνει και το τμήμα του τεταρτημορίου αυτού που ανήκει στις δύο απίσθιες πλευρές.

Εξάλλου, οι διάδικοι στην κύρια δίκη διαφωνούν για το αν πρέπει να χορηγηθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής ενός τεμαχίου βοείου στήθους που περιλαμβάνει τεμάχιο κοιλιακού τοιχώματος. Ο Produktschap voor Vee en Vlees απαντά στο ερώτημα αυτό αρνητικά. Η Ekro απαντά καταφατικά, υποστηρίζοντας ότι πρέπει να χορηγηθεί επιστροφή υπολογιζόμενη σύμφωνα με το βάρος του εξαγόμενου κρέατος μείον το βάρος των κοιλιακών τοιχωμάτων που περιλαμβάνει.

Θεωρώντας ότι η διαφορά αφορά ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το College van Beroep voor het Bedrijfsleven ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο, με απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1982, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τα ακόλουθα δύο προδικαστικά ερωτήματα:

«1. Προκειμένου να ερμηνευθεί σωστά η κλάση 02.01 A II α) 4 ex 66) του κοινού δασμολογίου, τι πρέπει να θεωρηθεί ως κοιλιακό τοίχωμα και πώς το κοιλιακό τοίχωμα, που δεν περιλαμβάνεται στην εν λόγω δασμολογική κλάση, μπορεί να διακριθεί από τα αποστεωμένα τεμάχια, τα οποία υπάγονται στη δασμολογική αυτή κλάση;

2. Η ορθή ερμηνεία του κανονισμού 2787/81 σημαίνει μήπως ότι δεν μπορεί να χορηγηθεί επιστροφή λόγω της εξαγωγής αποστεωμένων τεμαχίων με προορισμό τρίτη χώρα, αν τα τεμάχια αυτά περιλαμβάνουν ένα τεμάχιο κοιλιακού τοιχώματος, ή μήπως ότι στην περίπτωση αυτή η επιστροφή πρέπει να χορηγηθεί βάσει του συνολικού βάρους του εξαγόμενου κρέατος αφού αφαιρεθεί το βάρος του κοιλιακού τοιχώματος;»

1.2. Σχετικά με τα ερωτήματα αυτά έχω κατ' αρχάς να παρατηρήσω ότι όλοι όσοι έλαβαν μέρος στην προφορική διαδικασία συμφωνούν ότι το δεύτερο ερώτημα είναι περισσότερο σημαντικό από το πρώτο. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή και συνάγω το συμπέρασμα ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα πρέπει να είναι διατυπωμένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να βοηθήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο το παραπέμπον δικαστήριο προκειμένου να ερμηνεύσει την απάντηση που θα δοθεί στο δεύτερο ερώτημα.

Σε ό,τι αφορά το δεύτερο ερώτημα, έχω κατόπιν να παρατηρήσω ότι, ενόψει των πραγματικών περιστατικών και της διατυπώσεως των ερωτημάτων, η απάντησή σας μπορεί να περιοριστεί στο νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Οκτωβρίου 1981 και 1ης Νοεμβρίου 1982 [1]. Πράγματι, κατά την πρώτη

1 — Η σημασία που έχει η απάντησή σας για άλλες περιπτώσεις περιορίζεται, επομένως, σε άλλες προσφυγές που αφορούν την ίδια περίοδο, στο ζήτημα αν τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία ή την υποχρέωση να ζητήσουν την απόδοση των επιστροφών που ενδεχομένως καταβλήθηκαν πέραν του δέοντος κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου και στις ενδεχόμενες επιπτώσεις της απαντήσεως που θα δώσετε επί της εγκρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής των λογαριασμών των κρατών μελών για την εν λόγω περίοδο. Ως προς το τελευταίο αυτό θέμα παραπέμπω στην τελευταία φράση της απάντησης της Επιτροπής στα γραπτά ερωτήματά σας και στις εξηγήσεις που έδωσε σχετικά κατά την προφορική διαδικασία. Τα δύο τελευταία σημεία, επί των οποίων η απάντησή σας στο δεύτερο ερώτημα μπορεί να έχει επιπτώσεις, θίγουν άλλες νομικές πλευρές, οι οποίες δεν παρουσιάζουν άμεση σχέση με τα ερωτήματα που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης.

από τις προαναφερθείσες ημερομηνίες τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός 2787/81 της Επιτροπής (ΕΕ L 271, 1981, σ. 44), το παράρτημα του οποίου περιέχει στη σελίδα 47, στο σημείο 4 ex 66), την απάντηση του κοινοτικού νομοθέτη στο δεύτερο ερώτημα για την προαναφερθείσα περίοδο μετά την 1η Οκτωβρίου 1981, απάντηση που χρειάζεται να ερμηνευτεί περαιτέρω. Όπως συνάγεται από το κείμενο αυτό, από την 1η Οκτωβρίου 1981, προκειμένου να χορηγηθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής, λαμβάνονται αποκλειστικά υπόψη από τη δασμολογική κλάση 02.01 A II μόνο τα «αποστεωμένα τεμάχια, εκτός από τα κοιλιακά τοιχώματα και τους ταρσούς, κάθε τεμάχιο συσκευασμένο χωριστά». Η αντιδικία μεταξύ της προσφεύγουσας στην κύρια δίκη και της κυβερνήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αφενός, και του καθού στην κύρια δίκη και της Επιτροπής αφετέρου, στρέφεται κυρίως γύρω από το ερώτημα αν το Δικαστήριο μπορεί, με ερμηνεία βάσει της μεταγενέστερης νομοθεσίας (του κανονισμού 2783/82, της 13. 10. 1982, ΕΕ L 292, 1982, σ. 20), να συναγάγει από τους σκοπούς του κανονισμού 2787/81 της Επιτροπής, ο οποίος είναι κρίσιμος για την επίλυση της κύριας διαφοράς, συμπέρασμα όμοιο με εκείνο που διατυπώνεται σαφώς στον κανονισμό του 1982. Σημασία παρουσιάζει επίσης για την απάντησή σας το υπηρεσιακό σημείωμα του Feoga προς όλα τα κράτη μέλη, της 29ης Οκτωβρίου 1981, το οποίο περιλαμβάνεται στη δικογραφία και το οποίο αναφέρεται στην περίοδο πριν από την 1η Οκτωβρίου 1981. Με το υπηρεσιακό αυτό σημείωμα πληροφορήθηκαν όλα τα κράτη μέλη την απάντηση που έδωσε με τηλετύπημά της η Επιτροπή, στις 22 Ιουλίου 1981, σε ερώτημα που έθεσε η Ιρλανδία στις 5 Ιουνίου 1981. Η απάντηση έχει ως εξής: «σχετικά με το τηλετύπημά σας 90267, της 5ης Ιουνίου 1981, σας πληροφορώ ότι όταν οι ταρσοί και/ή τα κοιλιακά τοιχώματα συνέχονται με αποστεωμένα τεμάχια, δεν μπορεί να καταβληθεί καμία επιστροφή λόγω εξαγωγής» [1]. Με το ανωτέρω ερώτημα οι ιρλανδικές αρχές είχαν επίσης αναφερθεί σχετικά στην απόφασή σας επί της υποθέσεως 803/79, Roudolff (Jurispr. 1980, σ. 2015) και είχαν ήδη συναγάγει την ίδια απάντηση. Ωστόσο, η υπόθεση εκείνη αφορούσε ένα εντελώς διαφορετικό ερμηνευτικό ζήτημα, το αν δηλαδή τα τεμάχια κρέατος από την κεφαλή του ζώου, τα κοιλιακά τοιχώματα και οι ταρσοί δεν λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση επιστροφής παρά μόνο στην περίπτωση κατά την οποία είναι συσκευασμένα χωριστά. Δεν είχε ανακύψει το πρόβλημα του ποια πρέπει να είναι η λύση στην περίπτωση κατά την οποία τεμάχια κρέατος συσκευασμένα χωριστά, για τα οποία καταρχήν χορηγείται επιστροφή, περιλαμβάνουν επίσης και τεμάχια κοιλιακού τοιχώματος. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που μας απασχολεί βάσει της αποφάσεως εκείνης.

1.3. Αφού παρέθεσα τα νομικά στοιχεία που έχουν τη μεγαλύτερη σημασία για την απάντηση στα ερωτήματα που σας έχουν υποβληθεί, θα εξετάσω διαδοχικά, στα επόμενα δύο κεφάλαια των προτάσεών μου, τα δύο ερωτήματα που σας έχουν υποβληθεί.

1 — Με μεταγενέστερο τηλετύπημα της 7ης Σεπτεμβρίου 1981, η απάντηση αυτή διευκρινίστηκε περισσότερο υπό την έννοια ότι «όπως προβλέπει το παράρτημα του κανονισμού (ΕΟΚ) 1928/81, ... δεν μπορεί να καταβληθεί επιστροφή λόγω εξαργωγής για *κανένα τεμάχιο* αποστεωμένου βοείου κρέατος που περιέχει κοιλιακά τοιχώματα και/ή ταρσούς και για καμία παρτίδα αποστεωμένου βοείου κρέατος που περιέχει κοιλιακά τοιχώματα και/ή ταρσούς». Σε ακόμα μεταγενέστερο έγγραφο δόθηκε σε σχετικό ερώτημα η ακόλουθη σημπληρωματική διευκρίνιση: «στην περίπτωση κατά την οποία οι αποστελλόμενες παρτίδες αποτελούνται από διάφορα τεμάχια, μπορούν να καταβληθούν επιστροφές για ... τα τεμάχια των συσκευασιών εκείνων που δεν περιέχουν κανένα τεμάχιο με ταρσούς». Σχετικά με τις εν λόγω διοικητικές ερμηνείες, τις οποίες οι ιρλανδικές αρχές θεώρησαν (εσφαλμένα σύμφωνα με τη νομολογία σας) ως «κατευθυντήριες οδηγίες», έχω να παρατηρήσω ότι αφορούσαν τεμάχιο που περιείχε *ολόκληρο* ταρσό. Από καθαρά γλωσσική άποψη, επίσης, η απάντηση αφορά αποκλειστικά τα τεμάχια που περιέχουν (ολόκληρο) ταρσό και/ή (ολόκληρο) κοιλιακό τοίχωμα. Παραμένει, λοιπόν, ανοικτό το ζήτημα ποια είναι η ορθή λύση, από νομική άποψη, όταν ένα τεμάχιο περιέχει μικρό μόνο τεμάχιο κοιλιακού τοιχώματος.

2. Το πρώτο ερώτημα

Για το πρώτο ερώτημα πρέπει, πρώτον, να διευκρινιστεί, όπως έπραξαν και η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και η Επιτροπή, ότι δεν αφορά την ερμηνεία της κλάσεως του κοινού δασμολογίου που αναφέρεται στο ερώτημα, αλλά την ερμηνεία της αντίστοιχης κλάσεως του παραρτήματος του κανονισμού 2787/81 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 1981. Η Επιτροπή σχολιάζοντας τη διευκρίνιση αυτή, στις παρατηρήσεις της, υπογραμμίζει ότι ο κανονισμός προσθέτει συχνά ειδικές προϋποθέσεις στην ονοματολογία του κοινού δασμολογίου, περιορίζοντας, για παράδειγμα, τη χορήγηση επιστροφών σε ορισμένο μόνο μέρος των προϊόντων που υπάγονται σε μια κλάση του κοινού δασμολογίου (τις δασμολογικές κλάσεις «ex»). Δεδομένου ότι πρόκειται για σύστημα που έχει τη δική του νομική βάση και αυτοτελείς σκοπούς, η εν λόγω ειδική ονοματολογία πρέπει βέβαια να ερμηνεύεται, όπως σημειώνει η Επιτροπή στις γραπτές παρατηρήσεις της, σύμφωνα με τους κανόνες ερμηνείας του κοινού δασμολογίου, αλλά επίσης σύμφωνα με τις διατάξεις και τους σκοπούς του γεωργικού κανονισμού με τον οποίο θεσπίστηκε. Σε μεταγενέστερο στάδιο, ιδίως δε κατά την προφορική διαδικασία, η Επιτροπή ανέπτυξε κατά τον ακόλουθο τρόπο την άποψή της αυτή, παραπέμποντας στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως 145/81, Wünsche (Συλλογή 1982, σ. 2507, δεξιά στήλη), στις οποίες παρέπεμπα στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mayras επί της υποθέσεως 80/72 (Jurispr. 1973, σ. 660, αριστερή στήλη). Πρέπει πρώτον, υποστήριξε η Επιτροπή, να επιχειρηθεί να δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα βάσει των διατάξεων και των σκοπών του σχετικού γεωργικού κανονισμού. Μόνο στην περιπτώση κατά την οποία δεν θα καταστεί δυνατό να δοθεί σαφής απάντηση με τη μέθοδο αυτή θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός το κοινό δασμολόγιο και οι ερμηνευτικές αρχές που ισχύουν σχετικά. Μπορώ ακόμα και τώρα να συμφωνήσω με την άποψη αυτή. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά το πρώτο ερώτημα, αυτή η σωστή κατά την άποψή μου γνώμη δεν επιτρέπει να συναχθεί τίποτε περισσότερο από τη διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τους σκοπούς του κανονισμού, το «κοιλιακό τοίχωμα» δεν μπορεί να λαμβάνεται καταρχήν υπόψη, εφόσον πρόκειται για φθηνό κρέας χαμηλής σχετικά ποιότητας, προκειμένου να χορηγηθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής.

Όπως, πράγματι, παρατηρεί κατωτέρω η Επιτροπή, η σύγκριση των ονομασιών ορισμένης ποικιλίας κρέατος στις διάφορες γλώσσες της Κοινότητας δεν αρκεί για να εξασφαλίσει ομοιόμορφη ερμηνεία. Ο τρόπος κατά τον οποίο σφάζονται τα ζώα, τους αφαιρούνται τα οστά και τεμαχίζονται, καθώς και η μορφή με την οποία παρουσιάζονται τα τεμάχια αυτά στο εμπόριο ποικίλλουν από τη μία χώρα στην άλλη, ακόμα και από τη μία περιοχή στην άλλη, έτσι ώστε η ίδια ονομασία να μην αφορά πάντοτε το ίδιο ακριβώς ανατομικό τεμάχιο, ακόμα και μέσα στα όρια συγκεκριμένης γλωσσικής ζώνης. Το κοινοτικό δίκαιο δεν παρέχει ακριβή ορισμό της έννοιας «κοιλιακό τοίχωμα» και, όπως προκύπτει από δημοσίευμα του 1960 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Παραγωγικότητας, που αποτελεί υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας, το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή, λόγω των διαφορετικών μεθόδων τεμαχισμού ο όρος αυτός ερμηνεύεται διαφορετικά στα διάφορα κράτη μέλη.

Αναφερόμενη στα σχετικά διαγράμματα, καθώς και στους όρους που χρησιμοποιούνται στις διάφορες γλώσσες — και μετά την αιτιολογημένη απόρριψη της απαντήσεως που πρότεινε η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη — η Επιτροπή έκρινε τελικά,

στις γραπτές της παρατηρήσεις, ότι ο όρος «κοιλιακό τοίχωμα» μπορεί πάντως να ερμηνευθεί κατά τρόπο ομοιόμορφο ως «το κάτω μέρος των οσφυϊκών και οπίσθιων θωρακικών μοιρών που περιλαμβάνεται μεταξύ του οπίσθιου τεταρτημορίου και του στήθους του σφαγίου». Ορισμένες ερμηνευτικές διαφορές μπορεί να υπάρχουν, κατά την Επιτροπή, ως προς τον ακριβή καθορισμό του ανατομικού ορίου μεταξύ κοιλιακού τοιχώματος και στήθους. Όπως παρατήρησα ανωτέρω, οι διαφορές αυτές έχουν σχέση με τις παραδοσιακές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των μεθόδων τεμαχισμού.

Απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις του Δικαστηρίου, η Επιτροπή πρότεινε σχετικά η απάντησή σας να αναφέρεται στις διαφορετικές συνήθειες που υφίστανται από τη μία χώρα στην άλλη και συχνά από τη μία περιοχή στην άλλη καθώς και στους σκοπούς της κοινοτικής διατάξεως.

Συμφωνώ με την τελευταία αυτή άποψη της Επιτροπής. Ο κοινοτικός νομοθέτης θα μπορούσε το πολύ να εναρμονίσει *ο ίδιος* τις τοπικές μεθόδους τεμαχισμού, δίνοντας έναν ακριβή ορισμό, επί του οποίου όμως θα ήταν προφανώς δύσκολο να συμφωνήσουν οι εμπειρογνώμονες των κρατών μελών. Οπωσδήποτε *δεν* είναι έργο του Δικαστηρίου να προβεί στην εναρμόνιση αυτή. Εξάλλου η παραπομπή στις τοπικές συνήθειες που υπάρχουν από μακρού ήδη χρόνου, αποκλείει κατά κανόνα εκ των προτέρων κάθε καταχρηστική επιδίωξη επιστροφών που δεν είχε πρόθεση να χορηγήσει ο κανονισμός. Ωστόσο, η απάντησή σας θα μπορούσε επίσης να λάβει υπόψη της, σύμφωνα με την υπόδειξη της Επιτροπής, αυτό τον κίνδυνο καταχρήσεων.

Για το λόγο αυτό προτείνω να δώσετε την ακόλουθη απάντηση στο πρώτο ερώτημα:

«Με τον όρο "κοιλιακό τοίχωμα" που χρησιμοποιείται στον κανονισμό 2787/81 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 1981 (ΕΕ L 271, 1981), στην κλάση "ex 02.01 A II", νοείται το κάτω μέρος των οσφυϊκών και οπίσθιων θωρακικών μοιρών που περιλαμβάνεται μεταξύ του οπίσθιου τεταρτημορίου και του στήθους του σφαγίου το οποίο, σύμφωνα με τις — κωδικοποιημένες ή μη — συνήθειες που επικρατούν στα διάφορα κράτη μέλη, πρέπει να θεωρείται ως κοιλιακό τοίχωμα. Προκειμένου να αποφευχθεί κάθε κατάχρηση της δυνατότητας χορηγήσεως επιστορφής πρέπει ωστόσο, κατά την εφαρμογή του εν λόγω ορισμού, να λαμβάνονται επίσης υπόψη οι σκοποί του προαναφερθέντος κανονισμού.»

3. Το δεύτερο ερώτημα

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα είναι περισσότερο σημαντική και περισσότερο δύσκολη. Όπως ανέφερα, στο παράρτημα του εν λόγω κανονισμού γίνεται εξαίρεση μόνο για το «κοιλιακό τοίχωμα» και τον «ταρσό». Από καθαρά γλωσσική άποψη δύσκολα μπορεί να νοούνται στο σημείο αυτό τα «τμήματα του κοιλιακού τοιχώματος» (ή του ταρσού). Από γλωσσική άποψη οπωσδήποτε δεν μπορεί να συναχθεί από το προαναφερθέν κείμενο ότι η ύπαρξη μεγάλων μάλλον τεμαχίων κοιλιακού τοιχώματος συνεχομένων με τεμάχιο κρέατος μεγάλης αξίας που έχει συσκευαστεί

χωριστά αποκλείουν εντελώς τη δυνατότητα χορηγήσεως επιστροφής για το ακριβότερο κρέας.

Ούτε επί του σημείου αυτού θα σας είναι ιδιαίτερα χρήσιμο το υπηρεσιακό σημείωμα που στάλθηκε σε όλα τα κράτη μέλη στις 20 Οκτωβρίου 1981 και που ανέφερα στην αρχή των προτάσεών μου. Πράγματι, όπως σαφώς προκύπτει από τα τηλετυπήματα και τα έγγραφα που αντηλλάγησαν με τις ιρλανδικές αρχές και γνωστοποιήθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη με το εν λόγω υπηρεσιακό σημείωμα, το ερώτημα στο οποίο δόθηκε τότε απάντηση αφορούσε αποκλειστικά τα τεμάχια κρέατος μεγάλης αξίας που περιείχαν επίσης *ολόκληρο* ταρσό. Οι απαντήσεις που ανέφερα αφορούν και αυτές αποκλειστικά και μόνο τα τεμάχια αποστεωμένου κρέατος που περιλαμβάνουν επίσης *τον* ταρσό ή *το* κοιλιακό τοίχωμα (οι υπογραμμίσεις δικές μου). Οι απαντήσεις αυτές μπορούν βεβαίως να ερμηνευθούν — και ειδικά σε σχέση με τα τεθέντα ερωτήματα — υπό την έννοια ότι αφορούν αποκλειστικά τα τεμάχια αποστεωμένου κρέατος που περιλαμβάνουν *ολόκληρο* το «κοιλιακό τοίχωμα» ή στα οποία *υπερτερεί* το «κοιλιακό τοίχωμα». Πάντως, οπωσδήποτε δεν αφορούν τα σχετικά μικρά τεμάχια «κοιλιακού τοιχώματος» τα οποία, σύμφωνα με τις μεθόδους τεμαχισμού που χρησιμοποιούνται κατά τόπους, παραμένουν συνήθως προσκολλημένα σε τεμάχια κρέατος μεγάλης αξίας για τα οποία χορηγούνται επιστροφές. Πρέπει να αναφερθεί ότι στην υπόθεση εκείνη επρόκειτο για τεμάχια στήθους που περιελάμβαναν τεμάχιο κρέατος κομμένο σε σχήμα πιστολιού, για τα οποία ο Produktschap voor Vee en Vlees αρνήθηκε να χορηγήσει επιστροφή λόγω εξαγωγής, διότι θεώρησε το κρέας αυτό, το κομμένο σε σχήμα πιστολιού, ως «κοιλιακό τοίχωμα».

Με αυτά τα δεδομένα, η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ορθά, κατά τη γνώμη μου, επησήμανε, στις γραπτές της παρατηρήσεις, ότι τρεις απαντήσεις μπορούν καταρχήν να δοθούν στο προδικαστικό ερώτημα:

1. για το αποστεωμένο τεμάχιο που περιλαμβάνει κοιλιακό τοίχωμα δεν χορηγούνται επιστροφές λόγω εξαγωγής·

2. για το αποοστεωμένο τεμάχιο που περιλαμβάνει κοιλιακό τοίχωμα χορηγούνται επιστροφές λόγω εξαγωγής μόνο για το τμήμα που δεν είναι κοιλιακό τοίχωμα·

3. για το αποστεωμένο τεμάχιο που περιλαμβάνει κοιλιακό τοίχωμα χορηγούνται επιστροφές λόγω εξαγωγής για όλο το τεμάχιο, εφόσον το κοιλιακό τοίχωμα δεν προσδίδει στο τεμάχιο τον ουσιώδη χαρακτήρα του.

Θα θυμάστε ότι η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη πρότεινε, κατά την προφορική διαδικασία, να διευκρινιστεί ως εξής το τελευταίο αυτό κριτήριο: το μέρος που αντιπροσωπεύει το «κοιλιακό τοίχωμα» δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20 % του συνόλου του αποστεωμένου τεμαχίου κρέατος.

Η πρώτη λύση είναι εκείνη που επέλεξε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2773/82 της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1982 (ΕΕ L 292, 1982, σ. 20). Η σημείωση 7 του παραρτήματος του εν λόγω κανονισμού διευκρινίζει ότι η επιστροφή χορηγείται μόνο για τα αποστεωμένα τεμάχια που δεν περιλαμβάνουν «εν όλω ή εν μέρει κοιλιακό τοίχωμα». Όπως όμως ορθά παρατηρεί η γερμανική κυβέρνηση, ο κανονισμός αυτός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1982, δεν είχε εφαρμογή κατά την κρίσιμη για την παρούσα υπόθεση περίοδο. Επομένως, όπως είπαμε παραπάνω, το ερώτημα που τίθεται είναι αν το ίδιο συμπέρασμα μπορεί να συναχθεί με αρκετή βεβαιότητα από τους σκοπούς του κανονισμού 2787/81, ο οποίος είχε εφαρμογή κατά την περίοδο εκείνη. Η γερμανική κυβέρνηση θεωρεί ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει και ότι κατά συνέπεια, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφασή σας επί της υποθέσεως Wünsche,

πρέπει να εφαρμοστούν οι γενικοί κανόνες του κοινού δασμολογίου (κανόνας 36 του τίτλου Ι, τμήμα Α). Αυτό, κατά συνέπεια, θα οδηγούσε στην τρίτη λύση. Πράγματι, σύμφωνα με τη γερμανική κυβέρνηση η δεύτερη λύση θα ήταν δυνατή μόνο αν ο σκοπός αυτός προβλεπόταν ρητά. Προσθέτω ότι τη δεύτερη αυτή λύση τη θεωρώ, επιπλέον, ως ανεφάρμοστη στη διοικητική πρακτική.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρώτη λύση προκύπτει, πράγματι, από το γράμμα και το σκοπό της επίδικης διατάξεως. Σε ότι αφορά το γράμμα της διατάξεως, έχω ήδη εξηγήσει γιατί δεν μπορώ να συμφωνήσω με την άποψη της Επιτροπής, έστω και αν ληφθεί υπόψη το προαναφερθέν υπηρεσιακό σημείωμα της 29ης Οκτωβρίου 1981. Ως προς το σκοπό της επίδικης διατάξεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η χορήγηση επιστροφής για τα τεμάχια που περιλαμβάνουν μικρή μόνο ποσότητα κοιλιακού τοιχώματος θα σήμαινε τη χορήγηση σχετικά υψηλής επιστροφής για κρέας χαμηλής σχετικά αξίας, γεγονός που θα ενθάρρυνε έμμεσα τις εξαγωγές του εν λόγω κρέατος, ενώ το κοιλιακό τοίχωμα είναι περιζήτητο από την κοινοτική βιομηχανία μεταποιήσεως κρέατος.

Αν ληφθούν υπόψη οι εξηγήσεις που έδωσε η ίδια η Επιτροπή σχετικά με το πρώτο ερώτημα, το τελευταίο αυτό επιχείρημά της δεν νομίζω ότι είναι εντελώς πειστικό. Πράγματι, η ίδια η Επιτροπή δήλωσε σαφώς ότι υπάρχουν διαφορετικές αντιλήψεις ως προς το ακριβές όριο μεταξύ του στήθους και του κοιλιακού τοιχώματος, για το οποίο πρόκειται στην παρούσα υπόθεση. Γι' αυτόν κυρίως το λόγο πρότεινε τελικά να αναφέρεται η απάντησή σας στο πρώτο ερώτημα στις τοπικές συνήθειες που υπάρχουν σχετικά με τις μεθόδους τεμαχισμού. Εξάλλου, κατά την προφορική διαδικασία υπογραμμίστηκε ότι οι τοπικές μέθοδοι τεμαχισμού του κρέατος που προορίζεται για εξαγωγή απλώς αναπροσαρμόστηκαν μετά τον σαφέστατο κανονισμό του 1982. Αν γινόταν δεκτή η πρόταση της Επιτροπής, θα ανέκυπταν πιθανώς προβλήματα σε πάρα πολλές υποθέσεις χωρίς λόγο, όπως ανέφερα και στην πρώτη υποσημείωσή μου.

Για τους λόγους αυτούς θεωρώ λογικότερο και περισσότερο πρακτικό η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα να αναφέρεται επίσης στις προαναφερθείσες τοπικές συνήθειες. Στην πράξη, η απάντηση αυτή θα έχει πιθανώς, στις περισσότερες περιπτώσεις, τις ίδιες σχεδόν συνέπειες με εκείνες που θα είχε η λύση που πρότεινε η γερμανική κύβερνηση, αλλά θα αποτρέψει αποτελεσματικότερα την καταχρηστική εκμετάλλευση της κανονιστικής ρυθμίσεως που αναφέρεται στις επιστροφές.

Προτείνω, λοιπόν να δώσετε την ακόλουθη απάντηση στο δεύτερο ερώτημα:

«Έχοντας πάντα υπόψη την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, τα κράτη μέλη δεν πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ούτε ολικώς ούτε μερικώς, προκειμένου να χορηγήσουν την επιστροφή λόγω εξαγωγής προς τις τρίτες χώρες την οποία προβλέπει ο κανονισμός 2787/81, τα αποστεωμένα τεμάχια που περιέχουν ένα μέρος της οσφυϊκής και οπίσθιας θωρακικής μοίρας η οποία, σύμφωνα με τις χρησιμοποιούμενες τοπικές μεθόδους τεμαχισμού, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί μέρος των τεμαχίων αυτών, αλλά ότι είναι «κοιλιακό τοίχωμα.»